

A Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport (FECSKE) véleménye a büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó egyéb törvények módosításának tervezetéről

2023. április 20.

1. A jogszabályalkotás folyamatával kapcsolatos észrevételek

A jogszabályalkotás folyamatában a tervezet társadalmi egyeztetésre bocsátásáig a Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport (FECSKE) nem vett részt. Előremutatónak tartanánk, ha a jogalkotó az egyeztetések folyamatába, a lefolytatott személyes megbeszélésekbe bevonná a érintettek széles körét, így azokat a csoportokat, hálózatokat különösen, akik a fogvatartottak érdekeit képviselik. A bevonás elősegíthetné a jogalkotási folyamatot, az új norma gyakorlati alkalmazhatóságának javítását és a jogorvoslatok szükségességének megelőzését. Ebből következően csoportunk kizárólag a Kormány weboldalán található norma véleményezésére tud szorítkozni.

A Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport szívesen részt vesz a büntetés-végrehajtással kapcsolatos jogszabályok kialakításának előkészítésében a jövőben.

2. Általános észrevételek a jogszabály tervezetével kapcsolatosan

A Fogvatartottakat és Családjukat Képvisező Csoport üdvözli a családi beszélő intézményének jogszabályi szinten történő bevezetését. Tapasztalatból tudjuk: a minőségi kapcsolattartás a fogvatartott hozzátartozóinkkal való kapcsolat megőrzésének záloga. Ebben kiemelten fontos szerep jut látogatáskor a fizikai érintkezés lehetőségének biztosítása. Reméljük, hogy a beszélők lebonyolításának gyakorlatára jó hatással lesz a fogvatartottak hozzátartozói szempontjainak nagyobb mértékű figyelembe vétele és ennek törvényi szintű bevezetése további, a fogvatartottak és hozzátartozói szempontjait figyelembe vevő gyakorlatoknak ágyaz majd meg a jövőben. Különösen fontos, hogy a látogatás során a gyermekek mindenek felett álló érdeke érvényesülni tudjon és azt, hogy ők semmilyen körülmények között ne részesüljenek a látogatás során megalázó, kellemetlen bánásmódban.

Továbbá reméljük, a jövőben lesz arra lehetőség, hogy a családtagok elsősorban családi beszélő keretében találkozhassanak egymással, ennek szabályozása egységes és megismerhető legyen minden bv. intézet esetében. Előremutató lenne a jövőben törvényi szinten garantálni azt, hogy a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága ne tilthassa meg a fizikai érintkezés bármilyen formáját a látogatások során annak egyéni mérlegelését teljesen mellőzve, hogy az adott elítélt magatartása jelent-e bármilyen biztonsági kockázatot a fogvatartás rendjére nézve.

A jelenlegi, meglátásunk és tapasztalataink szerint túlságosan szigorú látogatófogadási gyakorlatot egy alacsonyabb szintű szervezetszabályozó eszköz teszi lehetővé, a látogatás végrehajtásának eljárási szabályairól szóló 12/2020. (IV. 24.) BVOP Utasítás 10. pontja, amely szerint a „csoportos látogatóhelyiséget térelválasztó elemmel ketté kell választani. A fogvatartott és látogatója között a testi kontaktus minden formája tilos.” A térelválasztó elem általános használata az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) szerint sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményét. A Moiseyev kontra Oroszország ügyben az EJEB kimondta, hogy „bár a fogvatartottnak a látogatótól való fizikai

elkülönítése bizonyos esetekben biztonsági megfontolások alapján indokolt lehet [...], az intézkedés nem tekinthető szükségesnek, ha nincs bizonyított biztonsági kockázat"[258], továbbá „a fogvatartott családi élet tiszteletben tartásához való jogának lényeges része, hogy a hatóságok lehetővé tegyék, vagy szükség esetén segítsék a fogvatartottat a közeli hozzátartozóival való kapcsolattartásban.”[246]. Tapasztalataink szerint a látogatófogadás ilyen, általánosan szigorú gyakorlatával nem találkozni más európai államok gyakorlatában. Sőt, a legtöbb európai országban van lehetőség intim beszélőre is (pl. Ausztria, Franciaország, Portugália, Spanyolország). Arra van példa, hogy a fogvatartott megismerésének időszakában plexivel elválasztott beszélőhelyiségben nyílik csak mód a találkozásra, de a kockázatelemzés lezárultával amennyiben világossá válik az, hogy az elítélt nem jelent biztonsági veszélyt a fogvatartás rendjére, megnyílik a lehetősége az érintkezést lehetővé tevő asztali beszélőn való részvételre. Úgy látjuk, hogy ez a lehetőség szerepet játszhatna a fogvatartottak bv. intézeten belüli motiválásában is.

Számunkra és fogvatartott hozzátartozóink számára a fokozatosság elvének alkalmazása volna ideális a személyes kapcsolattartási formák gyakorlatában, illetve a motiváció fenntartásának vagy felkeltésének érdekében:

- Általános jelleggel a családi és asztali beszélőn a résztvevők együtt lehessenek, az érkezéskor és búcsúzaskor öleléssel, csókkal, puszival köszönthessék egymást és búcsúzhassanak el egymástól. A találkozó alatt foghassák egymás kezét, a gyerekek szülei ölébe ülhessenek, a felnőttek játszhatnak a gyerekekkel, az ellenőrzött, otthon készített élelmiszert közösen elfogyaszthassák.
- Ha a fogvatartott előélete, magatartása, egyéb indokolt és dokumentált körülmény miatt szükséges, akkor az asztali beszélőt fizikai érintkezés nélkül és/vagy a látogatót és a fogvatartottat elválasztó plexifallal tegyék lehetővé.
- Ha a fogvatartott előélete, magatartása, egyéb indokolt körülmény miatt az asztali beszélő sem engedhető, akkor biztonsági („fülkés”) beszélőre legyen lehetősége a fogvatartottnak.

3. A tervezetre vonatkozó részletes észrevételek

A tervezet 36. §-ával kapcsolatosan kérjük a jogalkotót, fontolja meg a látogatók számának négy főben történő maximalizálását. Javasoljuk, hogy a jogalkotó legyen tekintettel azokra a fogvatartottakra, akinek több mint három gyermeke van, és ezekben az esetekben engedélyezze a gyermekek számának megfelelő létszámot. E rendelkezés hiányában előfordulhat, hogy egy kisgyermek csak kéthavonta találkozhat a szülőjével.

A tervezet 37-38. §-ával kapcsolatosan fontosnak tarjuk jelezni, hogy a tapasztalataink és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága 2022. augusztus 29-i kiadott közérdekű adatai alapján a kimaradás, valamint az eltávozás intézménye országos szinten a gyakorlatban kihasználatlan jogintézmény. Annak érdekében, hogy az elítéltek valóban élni tudjanak a szabályozás adta lehetőségekkel, szükséges lenne jogszabályi szinten kikényszeríthetővé tenni azok engedélyezését.